

Gospodarstvena priloga.

Priložena od kat. tiskovnega društva 2. štev. „Slov. Gospodarja“.

L. 1887.

13. januarija.

Štev. 132.

Precebitev konja.

Udi. — Pri konju govorimo o prednjih in zadnjih udih. Na prednjih nogah leži še, ako konj stoji, čez polovico njegove teže; ako teče, posebno še, če teče vskok, v dirki in kedar skoti, postane sunljaj naglosti, v kateri se truplo giba in še v časih nese precejšnjo težo jezdečevu, — tak sunljaj, pravimo, ki ga imajo izdržati prednji udi, postane lahko sila močan. Le-ti udi nosijo v tacem trenotju še več, kakor celo težo trupla, kedar je na miru. Na to, kaki so prednji udje konja, pride tedaj največ, posebno pri konjih za jahanje.

V tem, ko prednje noge v raznih hohaj vzprejemajo težo, kakor jo hoja nanese, leži na zadnjih celo gibanje in obračanje. Iz tega se razvidi, da imajo zadnji udi več dela, kakor prednji. Za to pa so tudi v močni zvezi s hrbtiščem, imajo trdnije mušice, krepkejše kosti in člene. Le-ti so pa še med seboj v neki zvezi, nekam v vogel. Vsled tega pa se pri vsakem gibanju postavijo tako, da še nesó zadnji del trupla.

Prednji udje so s prsmi v zvezi, toda samo po mušicah in kitah. tilnik pa visi nekako med njimi. Z njim so torej v poenljivi zvezi in tako je tudi prav, kajti sicer bi konj ne mogel skočiti, ali ko bi poskusil, prec bi si kaj oškodil pa tudi kite in mušice bi si nategnil. Kolikor prednji nogi stojite doli prosto od tilnika, ste bolj ravni in to odgovarja namenu, ki ga imate, zakaj oni ste podpora za truplo. Le spodaj od členkov pri kopitu so udi nekam zaviti ter ne gredo več v ravni črti.

Pleča. — Ime pleča pomeni v navadnem življenju celi del sprednjih nog, ki se naslanja na prsi. Ali to ni prav, kajti ta cela stran ima dva važna dela, namreč pleče z njeno platjo in gornje rame z njegovo kostjo ali s poprečno kostjo. — Oba dela veže plečni členek. Ako primerjamo konjsko nogo s človeško roko, to je pri konju cela noga do lakta prirasena na tilnik.

Pleča vežejo trdne mušice, ki se začno na spodnji strani plečetine, s prsmi in ono seže doli do plečne kosti. Gibajo se pleča v obče poprečno, tako, kakor minota pri uri. Z rebri je pleče tako zvezano, da se giblje, če je treba, tudi nazaj in naprej in še celo doli precej lahko. To, ali se giblje pleče več ali manj, zaznamlja se s „prostimi pleči“ in z „zvezanimi pleči“.

Vendar še to ime več obsega, namreč gibanje celega gorenjega ramena

Nihče ne more dobro presoditi gibanja, ako pri konju ne pozna teh udov do dobra. Ne pride pa vselej na to, kako je pleče in kako leži, ampak kako se giblje. Navada stori tu veliko. Različno je pleče pri konju, ali po njem vzame se tudi ležje za eno ali drugo rabo. Konj za jahanje ali za lahko vožnjo ali za težko vožnjo — to ti je velik razloček. Če pleča dobro ležé, prav je to pri vseh konjih, toda pri konju za težko vožnjo mora pa to biti, kako bi sicer homot nosil? Konj za jahanje rabi pleča, ki so malo nagnjena, a ne preveč, ker mu to nošo kazi.

Dolgo pleče je dobro, ker daje več prostora mušicam ter konj tako dalje zdrži. Mesnato pleče ni dobro, tudi sloko ne, tako nekako srednje meso na njem dohaja mu najbolje.

Pri plemenitih konjih je debelo, mesnato pleče napaka ali isto tako je z golim praznim plečem.

„Nategnjeno pleče“ se pravi, ako pregibni členki stojé prek prvega rebra. „Lahno pleče“ je, če se upogiba, „zvezano“ pa je, ako izda njegovo gibanje premalo, ter postaja hoja kratka.

„Strmo pleče“ je v zvezi s tilnikom in s prsmi ter tudi ta dela nista vzrastla. Ono je praviloma kratko in dela vzdiganje nog težko ter hodi s tacim konj le težko, bodi že katera-koli hoja. Vrhu tega tudi ne lomi sunkov zadosta in zato trpé mušice in kite v nogah. Na takem konju se ne jaha lahko in če kdo ga jaha, kmalu se utruji.

Gornje rame. — Kedaj leži gornje rame prav? Pri tem pride na to, kaka da so rebra in kako da so se mušice vtrdile. Najbolja lega teh ramen je, ako so v pravem voglu s pleči. Če je pa tudi več ali manj nagnjeno, ne stori še veliko.

(Dalje prih.)

Vrtuljka pri ovcah in govedi.

Vrtuljka je bolezen, katera napada ovce in goved. Žival se vrtili okoli, trpi veliko ter slednjič pogine. Kaj je vzrok tej bolezni? Poprej so ugibali sem ter tje. Nekateri so menili, da neprebavljiva piča, velika vročina itd. Ali iz tega ne prihaja samo vrtuljka, ampak tudi druge bolezni. Nemški pisatelj Küchenmeister pa trdi, da je neka glista (coenurus),